

TERMODINAMIKA 1.

2011/2011 II.félév

(2-4. csoport)

Állapotjelzők, állapotegyenletek, folyamatok

Intenzív (p, T) és extenzív állapotjelzők (V, N, S).

Állapot felületek (p, V, T), ideális gáz állapotegyenlete.

Egyszerű jelenségek, folyamatok (hőtágulás, izoterm, izobár folyamatok).

Intenzív (p, T) /kiegyenlítő, méretfüggetlen / állapotjelzők és
extenzív /additív, méretfüggő/ állapotjelzők (V, S, N).

Az állapotjelzők páronként /kölsönhatásonként/ kapcsolódnak:

$$p-V, T-S, \mu-N.$$

Az állapotjelzők nem függetlenek, egyéb módon is...

a) anyagfajtától függően **is** összekapcsolódnak: *állapotegyenletek*.

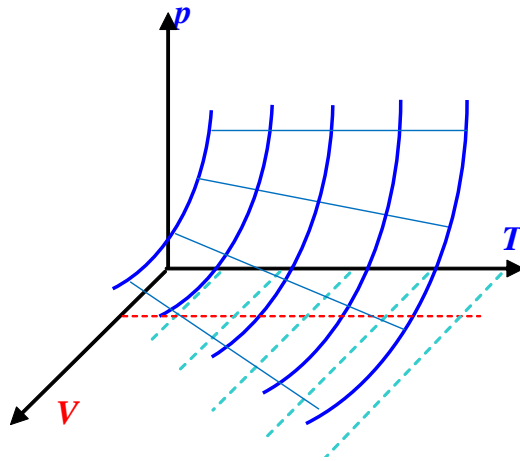
b) folyamatok **is** összekötik őket: *folyamat egyenletek*.

a) Állapot felületek, ideális gáz **állapotegyenlete**: $pV = N k T$
($m = nM = N \mu_a = N M/L$; $N k = n R$).

b) Izochor (V =állandó), izobár (p =állandó), izoterm (T =állandó),
adiabatikus ($Q=0$, avagy S = állandó; $pV^k =$ állandó/) **folyamatok**.

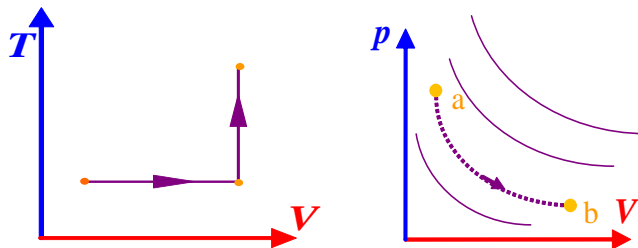
Példák:

a) Ideális gáz állapot felülete $p-V-T$ diagrammon: $f(p, V, T) = 0 = (pV - nRT)$

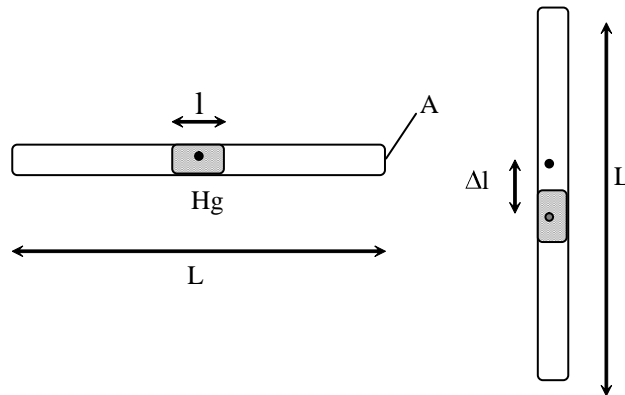
b) egyszerű folyamatok:

izoterm-izochor ($T-V$), izoterm ($p-V$)

Egyszerű példák:

1. Egy ($L=$) **1m** hosszúságú, mindkét végén zárt légritkított üvegcsőben ($l =$) **20cm** hosszú higanycsepp van bezárva. Az üveg cső vízszintes helyzetében a csepp közepén helyezkedik el. Mekkora a csőbe zárt levegő nyomása ($p=?$), ha függőlegesre állítva a kapillárist ($\Delta l =$) **10 cm**-rel mozdul el a Hg-csepp?

izoterm folyamat (gáz)!

2. Régen a bognárok a szekerek kerékpántját úgy készítették, hogy az átmérőnél ($d=1$ m) **1 mm**-el kisebb átmérőjű abroncsot gyártottak, majd felizzítva tették rá a kerékre.

a/ Milyen hőmérsékletre kell felmelegíteni a vaspántot, hogy kényelmesen ($\Delta = 5$ mm hézaggal) fel lehessen tenni?

b/ Lehülés után mekkora mechanikai feszültség ébredne a vasban, ha a fakerék nem lenne összepréselhető? ($t_0 = 20$ C°, $\alpha_{\text{vas}} = 1,17 \times 10^{-5}$ 1/C° : $E_{\text{vas}} = 2 \times 10^{11}$ Pa)

izobár folyamat (szilárd anyag)!